

Eesti keele ja kultuuri õpetamisest Pekingi välisõpingute ülikoolis

Ilona Tragel

eesti keele lektor Pekingis

Pekingi välisõpingute ülikoolis on eesti keelt valikainena õpetatud alates 2010. aastast, mil Hiina Rahvavabariigi pealinnas alustas tööd lektor Katrin Jänese. 2011–2014 töötas Pekingis Inga J. Isabel Adamson ja alates 2014/15. õppeaastast käesoleva loo autor. Eesti keelt ja kultuuri õpetatakse BFSU-s¹ „Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi 2011–2017” raames. Programmi rahastab HTM ja koordineerib Eesti Instituut. Sellest õppeaastast töötab eesti emakeelse lektori kõrval ka Hiina kolleeg Tian Zhang, kellega suhtleme eesti keeles. Usun, et hiina üliõpilased on väga rahul, et saavad keerulise grammatika seletuse kätte oma emakeeles.

Pekingi välisõpingute ülikooli kohta saavad huvilised lugeda eelmiste lektorite Katrin Jänese artiklist „Eesti keel Hiinas”² ja Inga J. Isabel Adamsoni artiklist „Lektorina Hiinas aishānyǎ keelt õpetamas” Õpetajate Lehest (1.11.2013)³. Kuna mina töötan Hiinas alles esimest õppeaastat, siis toon Oma Keele lugejateni oma esmamuljed käesolevast õppeaastast (2014/15).

2014/2015. õppeaasta üliõpilased

Algajate rühmas alustas eesti keele õppimist 29 üliõpilast, neist sooritas talvise vahearvestuse 27 (kaks läks õppima välismaale). Teise aasta rühma vahearvestuse sooritajaid oli viis. Kõik üliõpilased on omal viisil tublid, mõnda huvitab pigem kultuur ja ühiskond, mõnda ajalugu, teist grammatika, kolmandat Eesti e-edu. Niisiis on eesti keele lektori ülesanne pakkuda nädalas neljas järjestikus 50-minutilises tunnis (toimuvad laupäeva hommikupoolikuti) võimalikult mitmekesist paletti igale maitsele.

¹ Beijing Foreign Studies University ehk eesti keeles Pekingi välisõpingute ülikool.

² http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2011_2/OK_2011-2_09.

³ <http://opleht.ee/10454-lektorina-hiinas-aishaniya-keelt-opetamas/>

Teisel aastal õppimist alustanud rühmas on nelja üliõpilase peeriala saksa keel, kahel hiina kirjandus ja ühel vene keel. Teise aasta üliõpilaste üle on mul eriti hea meel, sest nendega oleme alustanud lihtsamate eestikeelsete tekstide tõlkimist hiina keelde. Miks see nii oluline on, sellest lähemalt allpool. Kolm viiest teise aasta üliõpilasest taotleb tasuta õppekohta eesti keele suvekursustele Eestis.

Paljudel sõpradel, kolleegidel ja tuttaval on mulle Hiinas eesti keele õpetamise kohta üks ja sama küsimus – eeldan, et see võib tekkida ka selle loo lugejal –, nimelt miks peaks üks hiinlane tahtma eesti keelt õppida? Vastus sellele on lihtne: ega nad enamasti ei valigi selle alusel, et nad midagi Eestist teaks. Lihtsalt, selles ülikoolis õpivadki üliõpilased paljusid võõrkeeli. On muidugi erandeid: mõni on grammatikahuviline, mõni jälle kuulnud Eesti e-riigi eduloost. Seda magusamad on olnud hetked, kui õpilased tulevad rääkima, kui hea meel neil on, et nad sattusid just eesti keele kursusele, sest kõik on nii huvitav ja neile väga meeldib näiteks eesti muusika.

Käesolev õppeaasta on olnud väga rikas paljude huvitavate Eestit maailmas tutvustavate saavutuste poolest: suvel toimus laulu- ja tantsupidu, suitsusauna traditsioon valiti UNESCO maailmapärandisse, Arvo Pärt on neljandat aastat enim esitatud elav klassikalise muusika helilooja maailmas, Eesti film kandideeris Oscarile. Kõiki neid sündmusi oleme oma tundides kajastanud ja need on üliõpilastes huvi tekitanud.

Üliõpilased ja nimed

Hiinas töötav võõrkeeleõpetaja on teistes maades töötavate ametikaaslastega erinevas olukorras vähemalt ühel põhjusel: nimelt on tavaks, et keelt õppiv hiina üliõpilane saab mõne õpitavas keeles levinud nime. Üldiselt on kombeks, et õpetaja annab või paneb õpilastele nimed. Mul aga oli kinnisidee lasta neil nimed ise valida. Niisiis alustasime eestikeelse veebiga tutvumist lehelt stat24.ee/nimed⁴. Üks põhjus neid ise valida suunata oli loomulikult ka see, et ehk tekib mõnel huvi uurida rohkemgi. Tekkis! Mitu üliõpilast oli järgmiseks korraks endale „uue” nime leidnud ja küsis luba esialgse valiku muutmiseks. Väga hea, strateegia töötas! Kuigi oli ka neid, kes ise valikut ei suutnud (või ei tahtnud) teha ning palusid mind, et ma neile nime annaks (aga võib-olla oli see hoopis austusavaldus). Teine

⁴ stat24.ee/nimed

Algajate rühma õpilased ja õpetajad 25.10.2014

eesmärk oli harjutada õpilasi ise valikuid tegema, sest tundub, et üldiselt ootavad nad konkreetset ülesannet, mida täita. Ma püüan neid panna valikuid tegema ja esialgu tundub, et kui motivatsioon on piisav, tuleb see välja küll. Nimede valik oligi esimene selline ülesanne.

Niisiis õpivad praegu Pekingis algajate rühmas eesti keelt Andres, Anna, Anne, Anneli, Anni, Eha, Ene, Helena, Hilda, Jaan, Jana, Jüri, Kalev, Katrin, Krista, Külli, Laine, Liivi, Linda, Lota, Milvi, Piia, Riina, Rutt, Silvi, Sirje, Tiina, Tiiu ja Ülle. Kuna esimeste tundide jooksul sai selgeks, et õpikus ohtralt esindatud Euroopa geograafiateadmiste arusaadavaks tegemine eeldab suurt lisatööd, mis on küll Eesti ajaloo seisukohalt oluline, kuid ei peaks siiski kuuluma eesti keele algõppe esimeste sammude hulka, otsustasin, et ehk on üliõpilastel huvitavam saada veel midagi teada just Eestist. Asusime uurima ka Eesti tavalisemaid perenimesid. Nende kaudu oli lihtne ja huvitav õpetada Eesti geograafiat ja loodust laiemalt. Lõpuks said soovijad valida endale ka eesti perenime. Valitavate nimede

hulka kuulused Eesti kõige sagedasemad eestikeelsed perenimed⁵, mille tähendus kuulub laias mõttes loodusobjektide kategooriasse: loomad-linnud, puud-metsaliigid, maastikuobjektid. Kõik üliõpilased pidid oma valikut ka põhjendama. Tulemus: 1 Kaasik, 1 Jõgi, 1 Põder, 1 Mägi, 2 Kivi, 1 Kõiv, 1 Nõmm, 1 Sild, 1 Kuusk, 1 Männik ja ... 5 Oja! Põhjendustest olid aktsepteeritavad nii tähendus kui ka kõla ja muidugi ka igasugused muud põhjused. *Oja* populaarsuse taga on üliõpilaste sõnul asjaolu, et sama tähendusega perenimi on levinud ka Hiinas, see kõlab mandariini sõna moodi ning neile meeldib see loodusobjekt, mida see tähistab. Tore!

Hiina kultuuri traditsiooni kuulub see, et õpilased austavad oma õpetajat. Välismaalases Hiinas töötades on olnud meeldiv kogeda õpilaste abivalmidust. Kuigi neil kõigil on oma peeriala, mida nad õpivad põhilise osa ajast, on nad alati valmis õpetajat aitama lahendada igapäevaelu pisiasju. Tore on ka, kui ülikooli staadionil su kõrval jooksev üliõpilane rõõmsalt hõikab: „Tere, professor Ilona!” Ja talub vastutulelikult, kui väike valge kolmeaastane eestlane tal käest kinni võtab, kuigi see on Hiina kultuuris ebaharilik.

Ei saa mainimata jätta ka Hiina ühelapsepoliitika ilmselget kajastust klassiruumides: 36 sellel õppeaastal eesti keelt õppinud üliõpilase hulgas on ainult kaks, kellel on õde või vend. Kõik teised on oma vanemate ainukesed lapsed. Mu küsimusele, mida nad arvavad, kas ainsa lapse staatus mõjutab kuidagi nende ellusuhtumist, annavad nad üsna kindalt vastuseks, et ei mõjuta. Mul on raske seda uskuda.

Eesti vabariigi suursaatkond Pekingis

Lisaks maailmas olulisele toimus ka Hiina ja Eesti vahelistes suhetes märgiline sündmus: avati Eesti vabariigi suursaatkonna uus hoone Pekingis. Hoone ise on väga tähelepanuväärne ka Eesti ajaloos: see on kolmas hoone (Helsinki ja Vilniuse järel), mille Eesti riik on lasknud spetsiaalselt saatkonna hooneks ehitada⁶. Hoone ise on arhitektuuriliselt tõepoolest huvitav ja eesti vaimust kantud. Siinkohal on tore kiidelda, et ka meie saime võimaluse olla osake ajaloost. Lahke suursaadik Toomas Lukk ja

⁵ <http://ekspress.delfi.ee/news/paevauudised/top-500-eesti-koige-levinumad-perekonnanimed?id=27677149>

⁶ <http://blog.vm.ee/2015/01/23/ei-saa-me-labi-aasiata/>, <http://uudised.err.ee/v/valismaa/eb6c1118-8af4-4cc7-adb5-1c6d5c5fae57>

tema parem käsi Aire Kork kutsusid kõik eesti keele kursuse üliõpilased saatkonda külla. Viisime neile kingituseks kaks Pekingi välisõpingute ülikooli eesti keele õpilaste koori esitatud laulu: „Tuhat tänu” (Jaak Johanson / Mae Kivilo) ja „Tulevad” (Folkmilli repertuaarist). Selgus, et meie väike kontsert oli esimene suursaatkonna saalis toimunud kontsert!

Loomulikult kuulsid üliõpilased suursaadikult Eesti ajaloo, eluolu ja muu kohta palju huvitavat. Vaatasime filmikatkeid laulupeost ning üliõpilased said võimaluse küsida suursaadikult küsimusi. Mis te arvate, mida küsiti? Vahendan teile need küsimused, mis suursaadiku sõnul olid eriti arukad ja huvitavad. Teise aasta üliõpilane Joosep (Yu Sitong), kes selle aasta kursuse iseseisva tööna valmistab ette ettekannet Eesti ajaloo kohta, küsis, et kui saadik peaks nimetama kolmanda olulisema Eesti ajaloo sündmuse kahel korral välja võideldud vabaduse saamise kõrvale, siis mis see oleks. Toomas Lukk pakkus selleks NATO-ga liitumist. Teine huvitav küsimus oli, mis on eestlaste „sisu” (soome keele sõna *sisu* tähenduses). Suursaadik pakkus selleks eestlaste pühendumust tööle.

Eesti suursaatkonnas Pekingis töötab vaid neli inimest, mille üle hiina üliõpilased loomulikult väga imestavad. Nemad on harjunud nägema igal pool hulgakaupa valvureid ja ametnikke. Püüdsime kõik neile selgitada, et eks see ole ka Eesti enda väiksuse küsimus, et meil hoone igat ruumi valvama panna eraldi valvurit (või kaht) pole võtta. Jääme ootama Estonia klaveri saabumist Pekingi saatkonda, ehk saame võimaluse seal üks kontsert korraldada. Üliõpilaste seas on mitu andekat muusikut: pianiste, hiina traditsioonilise kandle mängijaid, lauljaid.

Õpetamisest

Keele ja kitsamas tähenduses kultuuri tutvustamisele lisaks olen püüdnud üliõpilasi harjutada ka tänapäevaste keeleõppe aktiivmeetoditega. Lisaks tavalistele paaris- ja rühmatöödele (mis on üsna tavalised vähemalt Pekingi välisõpingute ülikoolis, kuna seal töötab palju välislektoreid) on õpilased teinud loovülesandeid, otsinud harjutuste vastuseid internetist, koostanud matkamarsruute, teinud ettekandeid Eesti suurematest linnadest (see „suurematest” oli hiina üliõpilase jaoks muidugi parajalt humoorikas määratlus) jpm.

Mu esimesed muljed kasutusel olnud õpikust (Silva Tomingas „Saame tuttavaks”) on küllaltki radikaalne: minu arvates on see hiina emakeelega

ja Euroopast kaugel kasutamiseks sobimatu. Esiteks vajavad peaaegu puhta isoleeriva emakeelega õpilased eesti keele suguse rohke grammatikaga keele õppimiseks täiesti erinevaid strateegiaid ja lähenemist. Teiseks on enamiku õpilaste teadmised Euroopast kasinad, niisiis kaotavad iga-sugused rahvuste prototüüpidel töötavad naljad, aga ka teabe esitus, mõtte. Sellist kriitilist avaldust esitades võtan muidugi selge vastutuse ja luban, et järgmiseks õppeaastaks valmistame koos hiina kolleegi Tian Zhangiga ette just meie ülikooli üliõpilastele mõeldud õppevahendi. Tekste, harjutusi ja grammatikaseletusi oleme sel õppeaastal jooksvalt kogu aeg ise koostanud.

Loomulikult ei võimalda valikaine staatus eesti keelt tõlkimiseks vajalikul määral kellelgi selgeks saada. Edu ei soodusta ka see, et tunnid toimuvad üks kord nädalas laupäeviti. Loodan lähitulevikus hakata idandama esimesi mõtteid eesti keele õppe olukorra tugevdamiseks. Üks idee on läbi rääkida läti ja leedu keele õpetajatega, kas neil oleks huvi ja tahtmist asuda proovima Balti õpingute eriala loomist. Kõik sellega seonduv on veel läbimõtle mata ideiduke. Välisõpingute ülikooli seisukohta ja soove ei ole ma veel üldse uurinud.

Üks Pekingis eesti keele õpetamise olulisemaid eesmärke on püüda mõnes üliõpilases tekitada nii suur huvi eesti keele ja kultuuri vastu, et ta tahaks proovida tõlkijakarjääri. Eesti kirjandust on hiina keelde tõlgitud armetult vähe. Isegi informatsiooni, mida eesti kirjandus endast üldse kujutab (tegelikult, olgem ausad, küsimus on enamasti selles, kas eesti-keelne kirjandus on olemas), on Hiinas raske kätte saada. Samuti usun, et praeguse maailma majandusruumi arengus tuleks Eestile väga kasuks mõned eesti keelt oskavad ja Eesti olusid tundvad haritud Hiina inimesed. Niisiis on eesti keele, kultuuri ja ühiskonna tutvustamisel ja õpetamisel Pekingis selge eesmärk. Püüame Tianiga selle nimel anda oma parima.